

Справа „Розейро Бенто проти Португалії” („Roseiro Bento v. Portugal”)

У рішенні, ухваленому 18 квітня 2006 року у справі *“Розейро Бенто проти Португалії”*, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 10 Конвенції.

Керуючись ст. 41 Конвенції, Суд дійшов висновку, що сам факт визнання порушення є достатньою компенсацією моральної шкоди, яку зазнав заявник.

Обставини справи

Заявник Карлос Фернандес Розейро Бенто є громадянином Португалії, народився 1955 року і мешкає у м. Вагосі. За професією він є лікарем. На час подій у справі заявник займав посаду мера м. Вагоса як обраний від Народної партії Португалії.

У квітні 1996 року на засіданні міської ради між заявником та П.М. – депутатом ради від Соціально-демократичної партії виник словесний конфлікт. П.М., з-поміж іншого, критикував ті методи, які мер застосовував для врядування містом. Він, зокрема, сказав, що “мер – не продавець і не лікар за операційним столом” і тому не може дозволяти собі певні речі. П.М., крім того, додав, що він не готовий миритися з тим, що мер поводить з мешканцями наче з “цуценятами”, а також з тим, як заявник пропагує “культ особистості”. П. Розейро Бенто, відповідаючи на закид у свій бік, назвав П.М. “політичним аутистом”, звинувачивши його у “підлій зловмисній зраді на макіавелліанський лад” і у розповсюдженні “бридких пліток”.

П.М. звернувся зі скаргою до суду. Заявника було звинувачено у вчиненні образи. У червні 1999 року слідчий-суддя, керуючись Законом про амністію, припинив провадження. Однак суд розглянув заяву П.М. про компенсацію моральної шкоди й у рішенні, ухваленому в лютому 2001 року, зобов’язав заявника сплатити позивачу 200000 португальських ескудо (приблизно 1000 євро).

П. Розейро Бенто оскаржив це рішення. Однак апеляційний суд відхилив скаргу заявника, пояснивши, що відповідно до закону не може бути оскаржена відповідна сума штрафу. Заявник також звернувся зі скаргою до Конституційного Суду. Однак і цю його скаргу було відхилено.

У грудні 2001 року п. Розейро Бенто балотувався на виборах мера. Втім він зазнав поразки, поступившись кандидату від Соціально-демократичної партії.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що судові рішення проти нього порушувало його право на свободу вираження, гарантоване ст. 10 Конвенції.

Суд спочатку зазначив, що відповідне судове рішення становило втручання у право заявника на свободу вираження.

Стосовно обставин справи Суд зауважив, що два депутати обговорювали стиль роботи заявника, який на той час був мером, у керівництві містом. Суд наголосив, що важливою обставиною було те, що заявник був мером міста. Щодо поведінки П. М. Суд зазначив, що останній, як депутат від опозиційної партії, діяв як політик. У зв'язку з цим Суд нагадав, що межі критики є ширшими, якщо вона стосується політика як публічної особи, аніж тоді, коли критика спрямована проти приватної особи.

З огляду на свої коментарі П.М. мав би очікувати відповідної реакції з боку заявника. Суд погодився з тим, що п. Розейро Бенто використав проти свого політичного опонента провокаційну лексику, що, м'яко кажучи, було необачно. Суд вказав, що політична лайка має тенденцію переростати в особисті нападки. Власне, ця тенденція становила один із ризиків політичного життя та вільних дебатів. Беручи до уваги контекст суперечки, а особливо – виражену злісність зауважень П.М., Суд відзначив, що висловлювання заявника навряд чи можна вважати надмірними. Також Суд звернув увагу на той факт, що ці висловлювання були виявлені у ході усної суперечки. А це означало, що у п. Розейро Бенто не було можливості жодним чином їх переформулювати, відфільтрувати чи взагалі від них відмовитись.

Суд далі зауважив, що відповідна словесна перепалка трапилась на засіданні міської ради. Суд відзначив, що хоча промови місцевих депутатів і не перебувають під захистом будь-якого виду депутатського імунітету, проте їх можна співставити за значенням із тими, що виголошуються у стінах парламенту, оскільки в обидвох випадках йдеться про питання загального значення. Тому свобода вираження поглядів за таких обставин потребує особливих гарантій. У демократичному суспільстві парламент та подібні нарадчі структури є життєво необхідними форумами для проведення політичних дебатів. Тому будь-яке втручання у свободу виявлення поглядів, яка реалізується у їх межах, має обумовлюватись винятково нагальними підставами. Суд відзначив, що у цьому випадку жодних таких підстав не було.

Насамкінець Суд звернув увагу на те, що заявника було зобов'язано сплатити відповідну суму позивачу, хоча внаслідок амністії йому і вдалося уникнути кримінальної відповідальності. У зв'язку з цим Суд наголосив, що значення має не дрібний характер застосованого стягнення, а сам той факт, що було ухвалено рішення

проти заявника. Те, що відповідне рішення стало результатом цивільного провадження, не слід брати до уваги.

Суд дійшов висновку, що мотиви, викладені у рішеннях національних судів, були хоча й належними, однак недостатніми та не відповідали нагальній соціальній потребі. Отже, рішення, ухвалені проти заявника, не були пропорційними до поставленої цілі. Тому мало місце порушення ст. 10 Конвенції.